

Курта Є.О.

кандидат юридичних наук, доцент
(Запорізький національний
технічний університет)

Поливанюк В.Д.

кандидат юридичних наук, доцент
(Дніпропетровський державний
університет внутрішніх справ)

УДК 343.985

ВИДИ ПРИВАТНИХ ДЕТЕКТИВНИХ ПОСЛУГ, ЩО МОЖУТЬ НАДАВАТИСЬ В УКРАЇНІ: ПЕРСПЕКТИВИ ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ З УРАХУВАННЯМ МІЖНАРОДНОГО ДОСВІДУ

Розглянуто перспективи правової регламентації надання приватних детективних послуг в Україні з урахуванням міжнародного досвіду. Проведено порівняльно-правовий аналіз видів детективних послуг, передбачених у проекті Закону України «Про приватну детективну (розшукову) діяльність» № 3726 від 28.12.2015 (прийнятого за основу постановою ВРУ № 1112-VIII від 19.04.2016), та аналогічних послуг, можливих для надання в інших розвинутих державах світу.

Ключові слова: детективні послуги, приватна детективна діяльність, приватний детектив, приватні детективні агентства.

Постановка проблеми. На сучасному етапі розвитку України одним з найважливіших завдань держави є забезпечення життя, здоров'я та недоторканності людини, захист її законних прав та інтересів, особистого життя. Розглядаючи світовий досвід забезпечення безпеки людини, можна спостерігати тенденції, пов'язані з орієнтацією в розвинених країнах світу не тільки на державні правоохоронні органи, але й на приватні організації (детективні бюро, приватні охоронні служби тощо). В більшості країн світу такий вид діяльності визнаний на державному рівні й достатньо врегульований національним законодавством. На жаль, питання надання приватних детективних послуг в Україні на сучасному етапі законодавчо не врегульовано, воно перебуває на етапі становлення та потребує системного дослідження з урахуванням міжнародного досвіду провідних країн світу.

Аналіз публікацій, в яких започатковано розв'язання даної проблеми. Дослідження проблем правової регламентації приватної детективної (розшукової) діяльності в Україні проводились К.Л. Бугайчуком, А.В. Крисінім, В.О. Черковим та іншими науковцями.

Мета статті полягає у визначенні та внесенні пропозицій щодо удосконалення переліку видів детективних послуг, що можуть надаватись в Україні, з урахуванням міжнародного досвіду.

Виклад основного матеріалу. В багатьох зарубіжних країнах (Сполучених Штатах Америки, Великобританії, Франції, Італії тощо) приватна детективна (розшукова) діяльність використовується з метою збільшення можливостей громадян (юридичних осіб) у захисті своїх законних прав та інтересів та регулюється нормами національного законодавства.

Так, у Сполучених Штатах Америки виділяють три основних види приватних правоохоронних організацій: розшукові бюро, охоронні агентства, служби безпеки в різних промислових та комерційних структурах. Питання правової регламентації діяльності недержавних служб безпеки належить до юрисдикції штатів, і, виходячи з цього, в США немає єдиного федерального закону про приватну детективну діяльність, тобто її нормативно-правове регулювання здійснюється у кожному штаті окремо (у переважній більшості штатів для здійснення детективних функцій необхідна спеціальна ліцензія, яка видається органами влади певного штату і за умов наявності якої детектив має право займатися охоронно-розшуковою діяльністю (залежно від класу ліцензії) тільки на території того штату, де він отримав ліцензію) [1, с. 33].

До основних видів діяльності приватних розшукових бюро у США відносяться:

- збирання інформації про злочини або погрози стосовно уряду США й окремих штатів;

- встановлення біографічних та інших даних про окремих громадян, організації, підприємства тощо;

- розшук зниклих осіб, загубленого або викраденого майна;

- пошук свідків і збирання доказів для правоохоронних і судових органів. [2, с. 8; 3; 4].

У Великій Британії, починаючи з 1990-х років, уряд країни неодноразово ставив питання перед парламентом про необхідність введення обов'язкової реєстрації приватних детективів зі спеціальною перевіркою за обліками поліції. Парламентом було підготовлено ряд законопроектів про обов'язкову реєстрацію кваліфікованих приватних детективів. У 2001 році був ухвалений закон, який ввів обов'язкове ліцензування приватної детективної діяльності і, відповідно, реєстрацію приватних детективів. Із прийняттям цього закону був створений спеціальний орган, який здійснює ліцензування та перевірку приватної детективної діяльності, – Орган індустріальної безпеки Великобританії [5, с. 252; 6], який із травня 2015 року почав діяти в структурі британського Міністерства внутрішніх справ.

Детективні агентства Великобританії мають право надавати такі послуги, як:

- розробка заходів безпеки за контрактами з урядовими органами;

- ведення переговорів з терористами, які захопили заручників;

- виконання завдань клієнтів щодо спостереження за їхніми близькими родичами;

- виявлення факторів подружньої зради;

- встановлення фінансового становища і кредитоспроможності майбут-

ніх партнерів у бізнесі [2, с. 9].

Приватний детектив у Великобританії має достатньо широкий вибір технічних засобів для здійснення своєї діяльності. Крім того, детективу доступна навіть криміналістична лабораторія поліції Лондона. Особи, які пройшли перевірку в державних органах на добропорядність і професійну придатність, мають право доступу до центрального національного поліцейського комп'ютера, за допомогою якого щоденно видається до 120 тисяч довідок за запитами про правопорушників.

Крім того, приватний детектив у цей час може легко, не порушуючи закону, отримати відомості щодо підданих країни. Наприклад, є термінали, через які на цілком законних підставах можна отримати доступ щонайменше до 100 баз даних, у тому числі й до комп'ютеризованого довідника компанії «British Telecom», а також до повного поіменного списку британських виборців і судових дос'є. Також звернемо увагу на те, що близько 70% англійських приватних детективів раніше працювали в поліції.

Це, у свою чергу, обумовлює той факт, що у Великобританії підтримується дуже тісне інформаційне співробітництво між приватними детективними агентствами та державними правоохоронними органами (поліцією) під час розслідування злочинів та захисту прав і свобод громадян [5, с. 253].

В Італії приватна детективна діяльність регулюється розділом IV (ст. 133-141) Кодексу законів про громадську безпеку 1931 року. Державні органи, юридичні та приватні особи в Італії мають право звертатися з метою здійснення розслідування або отримання будь-якої інформації, що їх цікавить, у приватні детективні бюро (служби, агентства) [2, с. 11; 5, с. 257; 7].

Основними напрямками діяльності приватних детективів Італії є такі:

- розслідування у приватному секторі (захист честі та гідності особи, збір доказів);
- розслідування у сфері комерційної діяльності компаній (щодо підробок товарних знаків, патентів, продукції, розповсюдження комерційної таємниці);
- розслідування у сфері торговельної діяльності (недостачі, порушення бухгалтерської звітності);
- розслідування у страховій сфері (шахрайство щодо страхових випадків, дорожньо-транспортних пригод тощо);
- розслідування у кримінальній сфері (збір інформації та доказів у рамках захисту особи у кримінальному провадженні);
- розслідування у сфері обігу комерційної інформації (оцінка ризиків, кредитоспроможності, кандидатів на роботу за умови дотримання принципів недоторканності приватного життя особи) [2, с. 11; 8].

Діяльність приватних детективів у Франції регулює закон "Про організацію професії приватного детектива" ("Organisant la profession de détective privé") від 19 липня 1991 року, з останніми доповненнями та змінами, що набрали чинності у 2006 році [5, с. 254; 9].

Основними видами діяльності приватних детективів у Франції є такі:

- вирішення сімейних конфліктів (справи про зраду, насилля в сім'ї);

- вирішення трудових спорів (незаконне звільнення, розкриття комерційної таємниці, недобросовісна конкуренція);
- вирішення економічних справ (бізнес-ризик, вивчення кандидатів на роботу, контроль персоналу);
- вирішення фінансових питань у приватному секторі (кредитні історії клієнтів, справи про спадщину);
- вирішення організаційних бізнес-питань (вивчення конкурентів, здійснення заходів безпеки бізнес-структури, правова підтримка підприємницької діяльності);
- вирішення страхових справ;
- збір інформації в інтересах клієнта у кримінальних справах [2, с. 254-255; 9].

В Україні, починаючи з 2000 року, існувала достатньо велика кількість спроб законодавчого регулювання детективної діяльності приватними структурами. На розгляд Верховної Ради України в різні часи вносились проекти Законів України «Про приватну детективну діяльність», зокрема такі: проект Закону України № 5237 від 05 квітня 2000 р. (автор – народний депутат Ю. Кармазін); проект Закону України № 5380 від 7 квітня 2004 р. (автори – народні депутати В. Кафарський, О. Бандурка та В. Мойсик), проект Закону України № 5380-1 від 1 липня 2004 р. (автори – народні депутати Ю. Кармазін, В. Онопенко та М. Оніщук); проект Закону України № 2120 від 25 лютого 2008 р. (автор – народний депутат В. Мойсик), проект Закону України № 1093 від 13 грудня 2012 р. (автори – народні депутати В. Швець, В. Малишев). Проте жоден із вказаних законопроектів не знайшов підтримки у Верховній Раді України і не був прийнятий.

Прогресивним кроком для законодавчого врегулювання можливості здійснення в Україні приватної детективної діяльності є внесення на розгляд Верховної Ради України проекту Закону України «Про приватну детективну (розшукову) діяльність» № 3726 від 28.12.2015 (автори – народні депутати України М. Паламарчук, А. Кожем'якін, О. Продан, А. Тетерук) та прийняття його за основу у першому читанні (Постанова ВРУ від 19.04.2016 № 1112-VIII) з рекомендаціями доопрацювання вказаного законопроекту та внесення його на розгляд Верховної Ради України у другому читанні.

Проект Закону України № 3726 від 28.12.2015 «Про приватну детективну (розшукову) діяльність» визначає загальні правові засади організації приватної детективної (розшукової) діяльності в Україні і передбачає перелік послуг, які можуть надаватись відповідними суб'єктами цієї діяльності. У ст. 11 вказаного законопроекту надається можливість приватним детективам, детективним підприємствам (агентствам) надання таких видів послуг:

- 1) збирання, фіксування та дослідження відомостей, необхідних для розгляду справ у цивільному, господарському та адміністративному судочинстві, на договірній основі із сторонами судового процесу;
- 2) вивчення ринку, пошук і збір інформації із відкритих джерел з метою підготовки ділових переговорів клієнта, з'ясування фінансової платоспромо-

жності, майнового стану та благонадійності потенційних ділових партнерів;

3) з'ясування біографічних та інших даних, що характеризують особу, стосовно окремих громадян (за їх письмової згоди) при укладенні ними трудових та інших договорів із замовником (клієнтом) приватних детективних (розшукових) послуг (зайняття в нього відповідної вакантної посади), виявлення їхніх ділових зв'язків, у тому числі із конкурентами клієнта в регіонах і за кордоном;

4) пошук осіб, місцезнаходження яких невідоме, з'ясування причин і обставин зникнення, можливостей і умов їх повернення, розшук осіб, які втрапили родинні та дружні зв'язки;

5) розшук зниклого (втраченого або викраденого) майна, предметів та тварин;

6) пошук, збирання та фіксація відомостей у кримінальному провадженні на договірній основі зі стороною кримінального провадження;

7) реалізація заходів щодо відтворення втраченої (зниклої) інформації з питань законних прав та інтересів клієнтів;

8) пошук і збір даних, які можуть бути приводом або підставою для звернення замовником приватних детективних (розшукових) послуг до правоохоронних органів або до суду, з метою захисту законних прав та інтересів такого замовника;

9) виявлення фактів незаконного (несанкціонованого) збирання з метою використання відомостей, що становлять комерційну таємницю замовника або її розголошення, а також фактів незаконного (несанкціонованого) збирання стосовно фізичних осіб конфіденційної інформації;

10) пошук, виявлення та фіксація фактів незаконного використання прав інтелектуальної власності, що належать клієнту, а також випадків недобросовісної конкуренції;

11) пошук боржників та осіб, які ухиляються від виконання своїх договірних обов'язків, вирішення в порядку, встановленому законодавством України, питань щодо повернення боргів та виконання договірних обов'язків;

12) забезпечення захисту інформації з обмеженим доступом (комерційної, промислової, професійної таємниці) замовника приватних детективних (розшукових) послуг.

Висновки. Порівняльно-правовий аналіз видів приватних детективних послуг, що можуть надаватись в Україні (після прийняття ВРУ вказаного проекту Закону), та переліку послуг, дозволених для надання суб'єктами приватної детективної діяльності в інших провідних країнах світу, дозволяє визначити, що в нашій країні є перспективи надання права приватним детективам вирішувати достатньо широке коло питань. Основною метою здійснення детективної діяльності приватними детективами, приватними підприємствами (агентствами) є додаткове забезпечення конституційних гарантій людини та громадянина на захист своїх законних прав та інтересів. Зазначеним переліком видів приватних детективних послуг охоплюється більшість можливих для надання приватних детективних послуг у розвинутих зарубіж-

них країнах, що свідчить про спробу зробити черговий крок до підвищення міжнародного іміджу України як країни, в якій створені всі необхідні умови для реального захисту прав людини.

Бібліографічні посилання

1. Крысин А.В. Безопасность предпринимательской деятельности / А. В. Крысин. – М. : Финансы и статистика, 1996. – 384 с.
2. Бугайчук К. Л. Інститут приватних детективів за кордоном: порівняльно-правовий аналіз / К. Л. Бугайчук // Право і Безпека. – 2016. – № 1. – С. 7-12.
3. How to Become a Private Investigator [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.lowkeypi.com/how-to-become-a-private-investigator>.
4. A State by State Guide on How to Become a Private Investigator [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://privateinvestigatoredu.org>.
5. Черков В. О. Приватна детективна діяльність в розвинутих країнах світу / В. О. Черков, П. О. Попов // Вісник Луганського державн. університету внутрішніх справ імені Е. О. Дідоренка. – 2010. – Вип. 2. – С. 248-259.
6. Regulation of Private Investigations [Електронний ресурс] // Security Industry Authority [сайт]. – Режим доступу : <http://www.sia.homeoffice.gov.uk/Pages/licensing-private-investigations.aspx>.
7. Vademecum operativo : Disposizioni operative per l'attuazione del Decreto Ministeriale 1.12.2010, nr. 269, in materia di capacita tecnica e qualita dei servizi degli istituti di vigilanza ed investigazione privata [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://img.poliziadistato.it/docs/VADEMECUM%20OPERATIVO%20definitivo.pdf>.
8. Investigatore privato (ordinamento italiano) // Wikipedia : l'enciclopedia libera [Електронний ресурс]. – Режим доступу : [https://it.wikipedia.org/wiki/Investigatore_privato_\(ordinamento_italiano\)](https://it.wikipedia.org/wiki/Investigatore_privato_(ordinamento_italiano)).
9. Закон Франції Про організацію професії приватного детектива" ("Organisant La profession de détective privé"). – Ст. 1 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.vigilis.be/upload/documents/wetPrivDecFR.pdf>.
10. La profession en 53 points essentiels [Електронний ресурс] // Centre d'information sur les détectives et enquêteurs privés [сайт]. – Режим доступу : <http://ufedp.online.fr/detectiv>.

Курта Е.А., Поливаниук В.Д. Виды частных детективных услуг, предоставляемых в Украине: перспективы правового регулирования на основе международного опыта. Рассмотрены перспективы правового регулирования предоставления частных детективных услуг в Украине с учетом международного опыта. Проведен сравнительно-правовой анализ видов детективных услуг, предусмотренных в проекте Закона Украины «О частной (детективной) деятельности» № 3726 от 28.12.2015 (принятом за основу постановлением ВРУ № 1112-VIII от 19.04.2016), и аналогичных услуг, возможных для предоставления в других развитых странах мира.

Ключевые слова: *детективные услуги, частная детективная деятельность, частный детектив, частные детективные агентства.*

Kurta E.O., Polyvaniuk V.D. Types of private detective services rendered in Ukraine: perspectives of legal regulation on the basis of international experience. The article deals with the prospects of legal regulation providing private detective services in Ukraine on international experience.

It was found that in Ukraine, since 2000 there was a large enough number of attempts to legislative regulation of private detective agencies and the Verkhovna Rada of Ukraine in different times were introduced draft laws of Ukraine "On private detective activity". Determined that a progressive step for the exercise of legislative regulation in Ukraine private

detective activity is submission to the Verkhovna Rada of Ukraine the draft Law of Ukraine "On private detective (detective) activity" Number 3726 of 28/12/2015 (authors - deputies of Ukraine M. Palamarchuk, A. Kozhemyakin, O. Prodan, A. Teteruk) and taking it as a basis in the first reading (Parliament Resolution of 19.04.2016 № 1112-VIII) recommendations finalizing the bill and submitting it to the Verkhovna Rada of Ukraine in the second reading.

A comparative legal analysis of the types of detective services provided in said draft law of Ukraine and similar services possible to provide in other developed countries.

Determined that in Ukraine there are prospects for the right to private detectives to solve quite a wide range of issues. The main purpose of detective work by private detectives, private businesses (agencies) are additional constitutional guarantees of human and citizens to protect their legitimate rights and interests. The list of species covered by private detective services possible to provide most private detective services in developed foreign countries, indicating that the attempt to make another step towards improving the international image of Ukraine as a country in which all necessary conditions for real human rights.

Keywords: *detective services, private detective work, private detective, private detective agency.*

Надійшла до редакції 18.01.2017

Антонюк О.В.

здобувач

*(Дніпропетровський державний
університет внутрішніх справ)*

УДК 343.98/593/344

ОСОБЛИВОСТІ ПРОВЕДЕННЯ СЛІДЧИХ (РОЗШУКОВИХ) ДІЙ ДЛЯ ВИЛУЧЕННЯ ІНФОРМАЦІЇ З МАТЕРІАЛЬНИХ ВІДОБРАЖЕНЬ ПРИ РОЗСЛІДУВАННІ ХУЛІГАНСТВА, ВЧИНЕНОГО З ВИКОРИСТАННЯМ ВОГНЕПАЛЬНОЇ АБО ХОЛОДНОЇ ЗБРОЇ

Висвітлено особливості розслідування хуліганства, вчиненого з використанням вогнепальної або холодної зброї чи предметів, спеціально пристосованих для нанесення тілесних ушкоджень. Розглянуто особливості проведення слідчих (розшукових) дій для вилучення інформації з матеріальних відображень при розслідуванні хуліганства, вчиненого з використанням вогнепальної або холодної зброї, для більш швидкого розслідування кримінального правопорушення.

Ключові слова: *хуліганство, слідчі (розшукові) дії, огляд, обшук.*

Антонюк Е.В. Особенности проведения следственных (розыскных) действий для извлечения информации с материальных отражений при расследовании хулиганства, совершенного с использованием огнестрельного или холодного. Освещены особенности расследования хулиганства, совершенного с использованием огнестрельного или холодного оружия, а также иных предметов, специально приспособленных для нанесения телесных повреждений. Рассмотрены особенности проведения следственных (розыскных) действий для более быстрого и эффективного расследования преступления.

Ключевые слова: *хулиганство, следственные (розыскные) действия, осмотр, обыск.*